

R O K J A V O R U

1 | 2003
ročník 9

Měsíčník pracovníků lesů České republiky a příznivců lesa

LESU ZDAR

Připravme se
na změny

Javor - dřevina
roku 2003

Stav regionální
certifikace lesů

Natura 2000
seminář o oblastech
ochrany ptáků

Lesnické hospodaření je hledání souladu

PROGRAM 2000

na LS Nižbor

Na lesní správě Nižbor se v posledním roce věnovali především podpoře cykloturistiky. Ve spolupráci s magistrátem města Kladna vybudovali naučnou cyklostezku, která vede kladenskými lesy. Na ní jsou umístěny informační tabule, v příhodných lokalitách jsou odpočinková místa a rekonstruované studánky.

Vedení podniku v měsíci prosinci jednalo, kromě úvah o další strategii podniku, o těchto koncepčních materiálech.

Vyhodnocení účinnosti zimovacích obůrek u LČR a návrh jejich dalšího využití

V zimní sezóně 2001/2002 fungovalo u LČR 14 přezimovacích obůrek, ve kterých bylo uzavřeno celkem 663 ks zvěře, v převážné míře zvěře jelení. Dobře umístěné a řádně provozované přezimovací obůrky jsou efektivní a mají své opodstatnění i v budoucnu. Jsou nezanedbatelným přínosem pro ochranu lesa proti škodám zvěří v zimním a jarním období. Představují efektivní řešení celých oblastí. Přezimovací obůrky však nemohou vyřešit škody v případě neúnosných stavů spárkaté zvěře, nanejvýš je mohou snížit. Redukce neúnosných stavů zvěře je nezbytností. Před podáním návrhu komplexního projektu pro prioritní oblasti je uloženo nejdříve zadat vypracování studie řešící metodiku odvozování skutečných stavů zvěře od stavů této zvěře v přezimovacích obůrkách dané oblasti. Obůrky musí plnit referenční funkci. Jako prioritní oblasti byly stanoveny Krušné hory, Jizerské hory, Beskydy a Jeseníky.

V oblasti myslivosti byl projednán text informace o možných „státních honitbách“ a odsouhlasen návrh normovaných stavů zvěře pro honitby LČR, vycházející z návrhu projednaného na odvětví MZe ve vnitřním připomínkovém řízení.

Jednání mezi Zemědělskou vodohospodářskou správou a LČR včetně návrhu personálního zabezpečení OST na rok 2003

Vedení bylo seznámeno s projednáním návrhů směn majetku na drobných vodních tocích a s návrhem na vzájemný převod správy drobných vodních toků mezi těmito dvěma organizacemi. Současně bylo schváleno dokončení personální obsazení správců toků v OST vyvolané změnami vodního zákona.

Nakládání s majetkem státu s právem hospodařit pro LČR – vyhodnocení Příkazu GR č. 3/2001 a č. 6/2001

Vedení bylo seznámeno s vývojem počtu žádostí o prodej nemovitého majetku a s počtem žádostí vyřízených na OJ a Ř LČR. Byla vyslovena pochybnost o plném nasazení při vyřizování žádostí na organizačních jednotkách. Stále zůstává velké množství nevyřízených případů. Další informativní zpráva bude předložena do 15. 7. 2003.

Dále byl odsouhlasen investiční záměr na přestavbu budovy LS Třeboň a podmíněně odsouhlasena výstavba lovecké chaty na LZ Židlochovice.

Ing. František Morávek, výrobně-technický ředitel

Editorial

Vážení čtenáři,

Dostáváte do rukou první číslo devátého ročníku našeho časopisu Lesu zdar. Oproti loňskému roku jsme v jeho grafické a obsahové úpravě žádné zásadní změny nepřichystali. Snad není ani dobré, aby podnikový časopis, který reprezentuje určitou vizuální podobu celého podniku, vypadal každý rok úplně jinak. Přesto stojí za úvahu, jak by se měl do budoucna profilovat. Anketu, kterou jsme zorganizovali v závěru minulého roku, nám naznačila, jak si podobu časopisu představujete vy, jeho čtenáři. Její výsledky zveřejníme v příštím čísle. Může to být začátek diskuse o tom, jaký bychom chtěli časopis mít. Nesporně by měl hlouběji reflektovat změny, kterými prochází nejen náš podnik, ale celé prostředí lesního hospodářství v Evropské unii, kam bychom měli, pokud si to v referendu my občané schválíme, vstoupit již v roce 2004. Na tento okamžik se však musíme důkladně připravit. Jak ve svém novoročním slovu nastiňuje generální ředitel Ing. Jiří Oliva, zásadními reformami, které se dotknou každého z nás, projdou také LČR.

Již jsme si téměř zvykli na apokalyptické vize, jež nám předkládají média o důsledcích fatálního střetu lidského rodu s přírodou – tají ledy na severním pólu, mizí věčný sníh na nejvyšší hoře Afriky Kilimandžáru, zmenšuje se rozloha tropických pralesů, ropná havárie a ekologická katastrofa postihly pobřeží Španělska a téměř zničily tamní rybářský a turistický průmysl. Tváří v tvář těmto globálním problémům se zdají být prostředky lesníků k nápravě velice omezené. Na několika místech tohoto čísla si však můžete přečíst, že se s tím snaží něco dělat alespoň v podmínkách české kotliny. K tomu však potřebují něco, co si nelze koupit – víru, naději, lásku. Víru, že to, co dělají, je dobré, naději, že to má smysl, lásku k tomu, o co pečují, tedy k lesům. Již naši předkové uvažovali o lese jako o bytosti. Profesor Konšel často hovořil o „bytosti lesa“. Zdá se mi přiléhavější řádu lidského myšlení chápat les jako bytost, ne jako ekosystém. Bytost lze milovat, ekosystém nikoliv.

**Hodně radosti z doteků lesa Vám
za redakci přeje**

Ing. Jan Řezáč

OBSAH

Lesu zdar 1/2003

2) Novoroční slovo generálního ředitele
Ing. Jiřího Olivy

3) Javor - dřevina roku 2003

4) Javory v lesích ČR

6) Stav regionální certifikace lesů
v České republice

7) Lesnické hospodaření
je hledání souladu

11) Setkání s králem noci

12) Natura 2000 - seminář
o oblastech ochrany ptáků

14) Z Chvojnovských tenat

15) Nové odborné publikace a knihy

16) Poděkování
Výročí

foto obálka

1. strana: Rekonstruovaná studánka na svahu
Krušné hory - nejvyšším vrcholu LS Nižbor
foto: redakce

4. strana: Javor klen v zimní krajině

ilustrační foto: J. Zumr

LESU ZDAR

Měsíčník pracovníků Lesů České republiky, s. p.

Adresa redakce:

LČR, s. p., Přemyslova 1106, 501 68 Hradec Králové 8
tel.: 049/5860276, 5260325-30
fax: 049/5262391
e-mail: rezac@lesy.cz

Vydává:

LČR, s. p., Přemyslova 1106, Hradec Králové 8

Redakční rada:

Předseda: Ing. Václav Lidický
Členové: Ota Buršík, Ing. Lubomír Dědek,
Ing. Jan Duha, Ing. Josef Hruška, Ing. Jiří Kopic,
Ing. Jaromír Latner, CSc., Aleš Mrkvica, Ing. Pavel
Starý, RNDr. Jiří Stonawski
Odpovědný redaktor: Ing. Jan Řezáč
Grafická úprava: CREATIVE DIRECTION

(Podepsané články nemusí nutně vyjadřovat
stanovisko vydavatele.)

Tiskne:

Bartošova tiskárna, s. r. o., Hradec Králové
Kalendova 688. Přetisk povolen.

(Uzávěrka příštího čísla 16. 1. 2003.)

Rg1-1994

Připravme se na změny

Novoroční slovo generálního ředitele Ing. J. Olivy

Vážené kolegyně, vážení kolegové!

Další rok naší společné práce je za námi. Na jeho počátku jsme věděli, že bude rokem volebním, netušili jsme však, že bude rokem živelních pohrom, ať povodní, nebo nedávné větrné kalamity. Byl proto rokem obtížným, ale jestliže se ohlédneme za jeho průběhem, můžeme konstatovat, že přes veškeré těžkosti nakonec přinesl pozitivní výsledky. Jeho počátek byl provázen propadem cen dřeva, a to jak u vlákninových, tak kulatinových sortimentů. Tento cenový tlak byl způsoben jednak situací na evropském trhu se dřevem, jednak zpevněním kurzu koruny oproti evropské měně. Většina zpracovatelských produktů nalézá své uplatnění ve vývozu a právě silná koruna, byť příjemná na našich dovolených, působí vývozcům nemalé problémy v tržbách, což zpětně dopadá na ceny dřeva a ekonomiku vlastníků lesů. Svoji roli sehrála i představa některých, převážně globálních zpracovatelů, o rentabilitě jejich podnikání. Byli jsme nuceni vést komplikovaná cenová jednání, upravovat objemy i strukturu těžeb. Aby byla situace ještě složitější, postihla nás podzimní kalamita, a to ve výši cca 2 mil. m³, která bude mít za následek další úpravy již hotových projektů na rok 2003 a může vyvolat i další negativní cenový vývoj, vzhledem k možnosti přesycení trhu se dřívím. Při řešení těchto problémů se jednoznačně projevuje výhoda obhospodařování velkých lesních majetků. Během roku jsme dokázali jednáním, úpravou těžeb i uplatněním obchodní politiky našeho partnera – Hradecké lesní a dřevařské společnosti, a. s., eliminovat negativní vlivy natolik, že očekávaný hospodářský výsledek roku 2002 bude srovnatelný s rokem předchozím.

Jedním z krizových momentů roku 2002 byly povodně, které postihly nejprve oblast Českomoravské vysočiny, aby pak udeřily neskutečnou silou v celém povodí Vltavy a dolního toku Labe. Přesto, že škody na infrastruktuře LČR dosáhly výše 260 mil. Kč, podnik se zapojil již v průběhu katastrofy do záchranných prací i pomocí postiženým spoluobčanům a obcím. Okamžitě jsme uvolnili 8 milionů korun jako přímou finanční pomoc nejvíce postiženým obcím. Patřili jsme i k iniciátorům projektu „Domy velké vody“, v jehož rámci jsme věnovali dříví, potřebné k realizaci dřevostavby v postižených lokalitách, za symbolickou cenu. Vedoucí našich organizačních jednotek pracovali v krizových štábech a odvedli v kritických chvílích nenahraditelnou práci. Jednalo se o oblastní inspektory, lesní správce i revírníky v působnosti oblastních inspektorátů Český Krumlov, Písek, Plzeň, Křivoklát, Brandýs nad Labem, Teplice i Brno. Velkou práci odvedly také oblastní správy toků. Na nich bude ležet hlavní tíha odstranění povodňových škod v dalších letech.

Rok 2002 byl také rokem volebním. Pro nás je důležité, že při všech změnách, které vždy povolební období provází, se nezměnil názor politické reprezentace na státní vlastnictví lesů. Obhospodařování lesů v majetku státu Lesy ČR a preference státního vlastnictví před vlastnictvím samosprávním se staly jedním z ujednání koaliční dohody a tvoří rovněž jeden z bodů programového prohlášení vlády. Je to mimo jiné také důkazem, že si vláda uvědomuje význam našeho podniku a jeho důležitost pro státní rozpočet.

Náš podnik také získal ocenění za absolutní výši odvodů do státního rozpočtu, když se podle statistiky finančních úřadů zařadil mezi

deset nejvýznamnějších plátců v ČR. Když jsem Vaším jménem ve Španělském sále Pražského hradu z rukou ministra financí toto ocenění přebíral, uvědomil jsem si, že je to nejlepší obhajoba existence našeho podniku i naší společné práce, za kterou patří poděkování všem zaměstnancům LČR.

Rok, který je před námi, nebude o nic jednodušší než ten právě minulý. Bude nutné v zákonné lhůtě zpracovat kalamitu a vypořádat se se všemi jejími důsledky, včetně dopadů do cen dříví. Nejdůležitější však je, že rok 2003 musí být rokem přípravy, a v některých případech i realizace koncepčních změn, které si situace kolem nás vynucuje. Mechanismy a vztahy, na jejichž základě LČR fungují, vznikly na počátku 90. let, za jiných podmínek a v jiném prostředí než dnes. Nebyla zde globální zpracovatelská uskupení, nebylo zde krajské uspořádání ani důraz na regionální politiku. Obrovských změn doznaly technologie, používané v lesnictví, jejich použitelnost a také investiční náročnost. To vše se musí nutně projevit na charakteru smluvních vztahů s našimi partnery. Bude změněn plánovací a současně motivační systém tak, aby sám inicioval snižování nákladů, namísto dnešní obhajoby jejich čerpání. Musí být zjednodušen vztah s našimi dodavateli a současně vzroste zásadně závaznost projektů, včetně zjištění hmoty těžebních zásahů a jejich přesné vyznačení. Základem vztahu bude přesný a závazný projekt, jehož vypracování musí naši revírníci a správci perfektně zvládnout.

Budeme dále uplatňovat obchodní politiku umístěním části dřeva na trh prostřednictvím Hradecké lesní a dřevařské společnosti, a. s., s pravděpodobnými úpravami způsobu zpětného odkupu. Musí dojít k dlouho proklamovanému přesunu kompetenci na organizační jednotky, ale také k vyžadování odpovědnosti za rozhodnutí jejich vedoucích pracovníků. Všechny změny mají jediný cíl a to přeměnit podnik v moderní instituci, která bude při vstupu naší republiky do EU důstojným partnerem ostatním evropským podnikům státních lesů a v neposlední řadě bude moci svůj kvalitní personál také kvalitně zaplatit. K takovému cíli však nevede poklidná a pohodlná cesta plná spokojenosti. Na druhou stranu, ani v minulosti jsme po takové cestě nešli, máme tedy dost zkušeností k tomu, abychom stanovených cílů dosáhli. Přejme si k tomu odvalu, vytrvalost, zdraví i onu pověstnou kapku štěstí. Jménem celého vedení podniku přeji Vám i všem Vaším blízkým dobrý a šťastný rok 2003.

Ing. Jiří Oliva

Javor

dřevina roku 2003

Javor klen obdvořejí i v drsném klimatu hor
ilustrační foto: A. Říha

Javor – strom s nejproměnlivější tváří, jaký známe. Snad není člověka, který by neobdivoval jeho krásu v čase podzimním, kdy pestrou paletou barev zalije lesní porosty. V parcích se snášejí na lavičky žlutavě zbarvené listy, které neúprosně hlásí přicházející zimu. Pomalu se loučí s dvojicemi, aby na čas vyměnily chrám koruny javoru za teplo svých domovů, a s prvními jarními listy se sem opět vrátili. Javor však neznamena jen romantiku pro milence, nebo obdivovatele přírody. Pro některé národy, či státy představuje důležitý zdroj suroviny, a to jak dřeva, tak například cukrové šťávy. Kanadáné si svůj venkov bez tradičních „cabana de sucre“, lesních chat, ve kterých se vyrábí z javorové šťávy cukr a jiné výrobky, vůbec neumí představit. Tvrdí chlapci této země, kteří brázdí nejslavnější světová kluziště, také proto nosí hrdě na hrudi javorový list.

Je nenahraditelný pro výrobu hudebních nástrojů a ještěže říkáme, že les byl prvním koncertním sálem na světě, javor v něm byl jistě první ze všech stromů. Tóny houslí, violy či basy, ale také kytary nás provázely od dětství. Vzpomínáme na neumělé začátky s housličkami v rukou v lidových školách umění, na táborové ohně, kde jsme se o poznání pilněji učili akordy trampských písní, vzpomínáme na zážitky, které nám hudba přinesla v dospělosti. Javor byl vždy při tom.

Snad pro jeho fotogenické vlastnosti, určitě pro nezanedbatelné zastoupení v les-

ních porostech a lesní estetiku jsme zvolili tohoto velikána, tyčícího se do výšky i 30 metrů, stromem letošního roku. Z rodu javor (*Acer*) u nás dominují tři druhy. Vedle nejrozšířenějšího mléče (*Acer platanoides*) je to ještě horský javor klen (*Acer pseudoplatanus*) a nížinný, nejčastěji lužní javor, javor polní neboli babyka (*Acer campestre*). V menší míře k nám zasahuje i areál javoru tatarského (*Acer tataricum*) a javoru jasanolistého (*Acer negundo*). Z javoru cukrového (*Acer saccharum*) získávali již dávno američtí indiáni sladkou šťávu a později se z takové šťávy naučili lidé vařit cukr. Od ostatních listnáčů se javory lehce poznají podle tvaru listů. Plodem jsou známé dvounažky, každá s asymetrickým křídlem, díky němuž se jako malé vrtulníky rozletují po kraji.

Javor roste ve směsích s jasanem, habrem, topolou, lípou i třešní. Vyhledává humózní půdy. Pro své estetické vlastnosti je vyhledávanou dřevinou parků a alejí. V minulosti se uplatnil vedle lípy a dubu jako ochrana osamoceně stojících stavení. Dřevo javoru patří k nejsvětlejším z našich dřev. Je tvrdé, lesklé, homogenní. Jako vyložený slonoví kostí působí hrací stolek s mozaikou z javorového

dřeva. Na středovém řezu najdete okem malá zrcátka. Dobře se opracovává, soustruží a moří. Kvůli kontrastu se využívá v nábytkářství. Pro svou dekorativnost je vzácný tzv. „očkový javor“. Výrobci hudebních nástrojů vyhledávají javorové dřevo s tzv. vlnkáním, jež se využívá na luby a spodní ozvučné desky viol, houslí a kytar.

Krásné výrobky z javorového dřeva nás obklopují celý život. Často mají jednu společnou vlastnost. Ať už se jedná o části hudebních nástrojů, nábytek, nebo jiné řemeslnické dílo, dokážou sloužit mnoha generacím. Jejich cena s věkem často roste. A zde můžeme najít u javoru poučení. Chovejme se tak, aby i naše dílo ocenily další generace. Tak, aby i ony mohly obdivovat krásu našich lesů a využívat jejich plodů. Krása i dřevo javoru v nich bude mít nezastupitelné místo.

Redakce

"...dřevo javorové na housličky dobré ..."

V příhodných podmínkách vytváří javor klen i krásné aleje; ilustrační foto: A. Říha

Javory

v lesích České republiky

Javor je již dlouhodobě řazen mezi tzv. cenné listnáče. Jeho zastoupení v současné dřevinné skladbě nejenže zdaleka neodpovídá jeho biologickému a hospodářskému významu, ale ani jako významnému krajinnotvornému prvku. Tři nejvýznamnější druhy javor klen (*Acer pseudoplatanus* L.), javor mléč (*Acer platanoides* L.) a javor babyka (*Acer campestre* L.) zaujímají podstatnou část celého evropského kontinentu. Bohužel, v minulosti ani v současnosti nebyla a není této dřevině věnována větší pozornost jak ze strany lesního provozu, tak i vědeckých a výzkumných pracovišť, o čemž svědčí mimo jiné i absence literatury zaměřené na pěstování, výchovu a obnovu této dřeviny.

Zastoupení

V přirozené dřevinné skladbě dosahoval javor 1,5 % zastoupení a zaujímal tak 5. příčku listnatých dřevin. Současná skladba představuje 0,9 % a posouvá tuto dřevinu až na 7. místo za daleko méně hospodářsky využitelné dřeviny, jako je habr, bříza a olše (viz. mapa a tabulka).

Ekologické nároky a rozšíření

Respektování ekologických nároků jednotlivých druhů musíme mít i u této dřeviny vždy na paměti. Javor klen je vázán nejčastěji na hluboké humózní čerstvé půdy vlhkého horského klimatu. Na území Čech a Moravy roste roztroušeně ve skupinách i jednotlivě ve všech pahorkatinách, vrchovinách a pohořích do 900 m n. m. V Krkonoších, v Jeseníkách a na Šumavě ojediněle vystupuje až k hranici 1200 m n. m. Porosty s větším zastoupením klenů jsou dnes vzácné, nejčastěji se jedná o zbytky pralesových lesů a chráněná území.

Javor mléč je oproti klenů méně lesnický významný, přestože jeho areál je značně širší. Je však odolnější vůči mrazu, snáší také relativně vysokou hladinu vody v půdě, proto je hojněji zastoupen v lužích. Javor mléč je dřevinou řidce zastoupenou jednotlivě nebo v malých skupinách, ve společenstvech suťových lesů nižších a středních poloh s jasanem, jilmem, lípou malolistou a klenem. V příznivějších polohách dosahuje i do 1000 m n. m. (Šumava, Novohradské hory). Javor babyka má z našich

javorů nejmenší hospodářský význam. Z hlediska ekologických nároků je však nejprizpůsobivější. Poněkud s nadsázkou lze uvažovat i se dvěma ekotypy – lužní polohy s vysokou hladinou spodní vody a suché typy doubrav (1X – dřinová doubrava).

Na podzim se javor krásně zbarví; foto: A. Říha

Hospodářský význam

Javor si půdu dobře stíní a svým opadem ji značně zlepšuje. Ani na kamenitých podkladech netrpí větrem a lze ho úspěšně použít i na zpevňování horských půd. Javor klen je naším jediným cenným listnáčem, který ve smrčinách stoupá výše než buk. Odolnost, zejména klenů, se potvrdila i při poslední větrné kalamitě, kdy náporu větru neodolaly klasicky uznávané zpevňující dřeviny, za jaké jsou považovány jedle, buk, dub a modřín. V této souvislosti je třeba si připomenout, že javor plní funkci MZD v 16 cílových hospodářských souborech.

Dřevo javoru je kvalitní a velmi tvrdé. Dřevo klenů je naším nejběleším dřevem bez odlišného jádra. Vybrané kmeny poskytují i dřevo rezonanční, zejména s vlnkovými letokruhy.

Zvláště ceněný byl a zřejmě ještě v sousedních zemích je, tzv. očkový javor. Tomu nasvědčuje i skutečnost, že takovéto výřezy jsou draženy. Podle časopisu Holz – Zentralblatt byl ve SRN před několika roky vydražen výřez klenů za 8000 DM/m³. V minulosti nacházelo javorové dřevo výborné uplatnění i v truhlářství. V současné době je javor považován také za velmi dobrou medonosnou dřevinu.

Zdroje reprodukčního materiálu

První výraznější posun směřující k zajištění vhodných porostů, resp. skupin nastal až po vzniku LČR, s. p., kdy v rámci obnov LHP byly vyhledávány a následně uznávány vhodné porosty pro sběr osiva. Vzhledem k současnému zastoupení, v dřtivé většině případů i jednotlivé příměsi javoru, jsou zdroje porostů pro sběr osiva nedostatečné. Tento stav je umocněn i známou skutečností, že k uvolňování korun přimíšených listnáčů jakožto jedné z rozhodujících veličin fruktifikace, dochází pouze ojediněle a ještě s nedostatečnou intenzitou.

Rašící větvíčka javoru; foto: J. Zumn

Zajištění potřebného množství osiva je pak realizováno cestou nejmenšího odporu a sběr se provádí ze soliterních jedinců, rostoucích mimo les, kde fenotypová kvalita je v mnohých případech prokazatelně velmi nízká. Na podkladě této skutečnosti bylo již v roce 1994, v rámci schválené „Koncepce“, rozhodnuto zajistit potřebné množství vhodného osiva prostřednictvím semenných sadů. V současné době jsou již založeny 4 SS pro využití v PLO 13, 14, 25, 26, 28 a 31, o celkové výměře 5,3 ha. Další 2 SS pro PLO 1 a 27 na výměře 2,0 ha jsou ve fázi rozpracování, s termínem založení do roku 2004.

Obnova

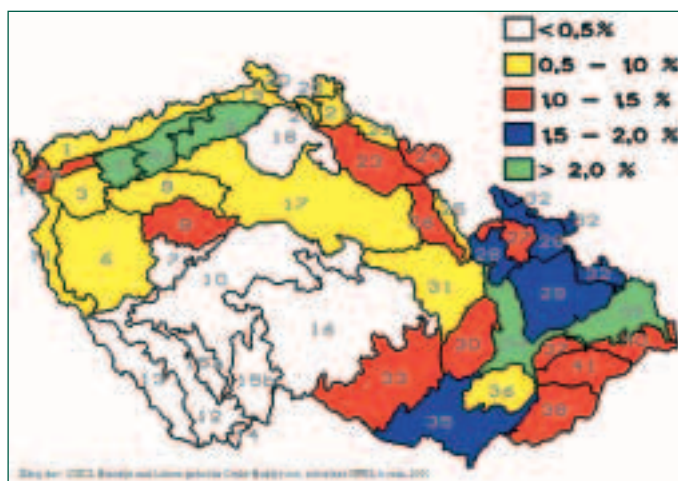
Úspěšnost umělé obnovy javoru je především závislá na kvalitě sadebního materiálu, dodržení ekologických nároků a v neposlední řadě na ochraně proti okusu zvěří. Pokud jsou tyto tři základní podmínky dodrženy, javor rychle odrůstá buření i okusu zvěří. V mládí si udržuje předstih před hlavní dřevinou a lze jej úspěšně použít i k doplnění již založených kultur, zejména buku nebo smrku ve vyšších LVS (KL).

Pěstování javoru ve školkách s dobrou zásobou živin zpravidla nečiní větší problémy a sazenice 1/1, popř. 1/2 již splňuje třídu 6 na horní hranici výškové třídy (50 cm), což u dané dřeviny zcela odpovídá optimu. Na výrazně kamenitých a balvanitých lokalitách lze úspěšně použít i siji.

Javor je jedna z nejnáročnějších dřevin na dostupnost živin s vysokými nároky na půdní vlhkost, je ale citlivý k zamokření a suchu (KL).

Sazenice javoru na záhonech v lesní školce; foto: V. Stejskal

Současné zastoupení javoru v dřevinné skladbě podle přírodních lesních oblastí (OPRL, ÚHÚL, Brandýs n. L. 2001)

Zmlazovací schopnost javoru je velmi dobrá, čemuž napomáhá i častá periodicitu semenných roků. Výše úrody je však u jedinců rostlých v zápoji závislá na velikosti koruny a dostatečném světelném požitku. Při příznivých podmínkách, zejména na acerózních stanovištích někdy dochází k živelnému zmlazování této dřeviny, která se tak stává vážným konkurentem hlavní dřeviny buku, ale také i smrku. (GZ Lichnice – LS Ronov n. D.)

Výchova

Výškový přírůst javoru je v mládí poměrně rychlý a není citlivý k zastínění. V přirozené skladbě se vyskytuje jako jednotlivá až skupinová příměs a v tomto zastoupení pak vytváří nejkvalitnější kmeny. Prioritou výchovy je proto udržení této příměsi a odstraňování vidličnatých a netvárných jedinců. V podstatě lze mluvit o záporném výběru.

Kolem 60 let věku již javory podstatně omezují výškový přírůst, přičemž klen negativně reaguje na zastínění. Proto se již od počátku 3. věkové třídy přechází ke kladnému výběru, s cílem umožnit nasazení dostatečně prostorné koruny, jakožto jedné z hlavních podmínek tloušťkového přírůstu, který si javor udržuje až do vysokého věku.

Závěr

Závěrem bych chtěl této dřevině roku 2003 popřát, aby byla v budoucnosti zaváděna, ve větší míře, pouze na všechna stanoviště pro ni vhodná a ona sama se pak projeví jako vděčná dřevina mající svůj nesporný biologický i hospodářský význam. Následně pak se dostane do povědomí široké lesnické a ochranné veřejnosti vedle dnes tak opěvovaného a „samospasitelného“ buku.

Josef Červenský, oblastní genetik LČR, České Budějovice

Tabulka: Přirozený výskyt javoru podle souborů lesních typů (Plíva 2000)

	SOUBORY LESNÍCH TYPŮ																								
Řada	azonální (nevyvinutá)									zonální (klimaxová)							azonální (ovlivněná vodou)								
	přechodná			extrémní			exponovaná			kyselá			živná				oglejená				podmáčená			lužní	
lvs kat.	W	C	X	Z	Y	J	A	F	NN	M	K	I	S	B	H	D	V	O	P	Q	T	G	R	L	U
9 kleč																									
8 SM																									
7 bkSM																									
6 smBK																									
5 jdBK																									
4 BK																									
3 dbBK																									
2 bkDB																									
1 DB																									

V Lesu zdar 2/2002 byl publikován článek „PEFC – Celoevropský systém certifikace lesů v České republice“, který přinesl přehlednou informaci o tehdy teprve připravované regionální certifikaci lesů. Dnes bychom vás chtěli seznámit se současnými výsledky a stavem certifikace lesů v České republice.

Převzetí certifikačních dokumentů

V září 2002 převzal zástupce Sdružení vlastníků a správců lesních majetků ČR (dále jen Sdružení) od zástupce certifikačního orgánu regionální certifikát dokládající, že v lesích České republiky se hospodáří v souladu s principy trvale udržitelného hospodaření (dále jen TUH). Tím bylo dovršeno několikaleté úsilí lesnických odborníků o získání certifikátu lesů v systému PEFC (Pan European Forest Certification). Platnost tohoto certifikátu končí 30. 9. 2007, přičemž se předpokládá, že před skončením jeho platnosti bude zadáno provedení recertifikace na další období.

V listopadu 2002 potom první vlastníci a správci lesa, kteří požádali o účast v regionální certifikaci lesů, obdrželi Osvědčení o účasti v certifikaci lesů. Toto osvědčení je často ztotožňováno s certifikátem. Ve skutečnosti je však dokladem prokazujícím, že lesní majetek daného vlastníka je součástí certifikovaného regionu a že vlastník na něm hospodáří v souladu se schválenými standardy TUH podle Českého systému certifikace lesů jako součásti PEFC. K 30. 9. 2002 bylo odbornou komisí Sdružení schváleno udělení osvědčení celkem 366 individuálním vlastníkům lesů hospodařícím na ploše více než 1,8 mil. ha lesů. LČR, s. p., získaly dosud osvědčení na 121 lesním hospodářském celku (dále jen LHC) o celkové výměře 1 341 751 ha. Osvědčení je postupně vydáváno všem vlastníkům lesa, kteří se zavázali k plnění kritérií stanovených systémem a již prošli nebo v současnosti procházejí schvalovacími procedurami systému. Do systému mohou i nadále přistupovat další vlastníci lesů, kteří projeví o účast v něm zájem.

Stav regionální certifikace lesů v České republice

Kontrola hospodaření

Všechna osvědčení vydaná v první vlně mají platnost do 30. 9. 2007, pokud nebude dříve ukončena platnost regionálního certifikátu nebo pokud nebude zrušena platnost konkrétního osvědčení o účasti. Možnost zrušení platnosti osvědčení (vyloučení z účasti v regionální certifikaci lesů) je reálná po celou dobu platnosti regionálního certifikátu. Hospodaření lesních majetků účastníků se regionální certifikace lesů bude totiž předmětem každoročního dozoru prováděného jednak certifikačním orgánem a jednak Sdružením, resp. Národním certifikačním centrem ÚHÚL (dále jen NCC ÚHÚL).

Dozorové audity certifikačního orgánu vycházejí ze schválené metodiky, podle níž bude každý audit zahrnovat náhodně vybrané subjekty ze všech skupin vlastnictví, tj. 1 LHC ze státních lesů ve správě LČR, s. p., 1 LHC z ostatních lesů v majetku státu, 1 až 2 žadatele z lesů měst a obcí a 1 až 2 žadatele ze soukromých lesů a lesů ostatních právnických osob. Tento dozor se nebude týkat subjektů, které byly auditovány již v průběhu platnosti vydaného certifikátu. V případě LČR, s. p., činí rozsah auditů 2,5 dne na místě, z toho 2 dny pro vlastní provádění auditu a 0,5 dne pro zpracování zprávy a její prezentaci odpovědnému managementu. Souběžně budou probíhat interní audity NCC ÚHÚL. V rámci těchto auditů budou u všech vlastníků lesa účastníků se certifikace analyzovány informace podané samotným vlastníkem a dále informace SSL, ČÍŽP a IDC ÚHÚL. U vzorku vlastníků nebo u vlastníků se zjištěnou neshodou hospodaření bude navíc prováděno venkovní šetření. Velikost vzorku činí cca 10 % z celkové výměry všech vlastníků lesů účastníků se certifikace. Vzorek musí být reprezentativní vzhledem k velikosti lesních majetků, druhu vlastnictví a prostorovému uspořádání v rámci regionů. Kromě případného vyloučení z certifikace může být výsledkem těchto auditů uložení termínovaného nápravného opatření, které musí odpovídat rozsahu problému a dopadu na TUH v lesích. Součástí těchto auditů je také možnost vlastníka lesa podávat odvolání proti rozhodnutím NCC ÚHÚL, popř. stížnosti proti jeho postupům nebo konkrétním pracovníkům.

Používání loga PEFC

Získání osvědčení dává vlastníkům lesa možnost využít práva na používání loga PEFC. Držitel tohoto loga tak může s jeho pomocí snadno prezentovat svou příslušnost k systému PEFC např. zviditelněním této skutečnosti přímo na surovém dříví nebo na různých písemných dokumentech (faktury, dodací listy, propagační a firemní materiály). Sublicenci k používání loga je možné získat na základě žádosti podané vlastníkem lesa u Rady PEFC ČR. Tyto žádosti podávají zájemci o používání loga právě v současné době.

Na používání loga se platí poplatek podle platného sazebníku, který slouží především na podporu a propagaci certifikace lesů, TUH v lesích a použití certifikovaného dřeva. Pro rok 2003 se tento poplatek skládá z jednorázového administrativního poplatku ve výši 200 Kč a ročního poplatku za vlastní používání loga ve výši 300 Kč (tuto složku poplatku neplatí členové PEFC ČR a členové zakládajících organizací PEFC ČR). Také LČR, s. p., využijí možnosti požádat o logo a v případě splnění stanovených podmínek budou moci uzavřít licenční smlouvu s Radou PEFC ČR a využívat logo PEFC na celém území ČR.

Závěr

Předpokládá se, že získání osvědčení a používání loga PEFC pomůže vlastníkům lesů s uplatněním produkce dříví na trhu. Odběratelé dříví totiž ve stále větší míře začínají vyžadovat dříví certifikované. Někteří nadnárodní zpracovatelé dřeva již dokonce odmítají necertifikované dříví odebírat. Také významní čeští zpracovatelé začnou zhruba do půl roku požadovat od svých dodavatelů certifikované dříví. Produkty, vyrobené z necertifikovaného dříví, se totiž v zahraničí neuplatní. Certifikace lesa se tak stává nejen nástrojem podporujícím TUH, ale stále více i nástrojem tržním.

Ing. Tomáš Dohnanský, OLHOP, ředitelství LČR

Lesnické hospodaření je hledání souladu mezi protichůdnými zájmy společnosti

(Na návštěvě u lesní správy Nižbor)

Jak vypadá organizační struktura lesní správy?

Lesní správa je rozdělena na deset revírů o průměrné výměře 1400 ha. Výkon funkce odborného lesního hospodáře zajišťujeme pro drobné vlastníky lesů a obce na výměře asi 2500 ha. Na LS pracuje celkem 20 zaměstnanců. Lesní hospodářský plán máme zpracovaný na roky 1998 – 2007. Podle něj těžíme ročně přibližně 51 000 m³ dřeva. Komplexní zakázku podle obchodní smlouvy u nás mají čtyři podnikatelské subjekty – CE WOOD Zlín, Solitera Hořovice, Tilia a Forsythia. Těžba je mezi revíry rozdělena značně nerovnoměrně. Máme revíry, kde těžíme 3500 m³, ale i 13 000 m³ jako například na revíru Krušná Hora.

Změnil se váš způsob hospodaření?

V letošním roce jsme získali Osvědčení o certifikaci hospodaření podle systému PEFC. Ve značné míře jsme přešli od holosečného způsobu hospodaření k podrobnému blízkému přírodě s důrazem na přirozenou obnovu. Holosečné obnovujeme převážně jen porosty geneticky nevhodné pro přirozenou obnovu. Těžby provádíme tak, že prosvětlujeme porosty za účelem přirozeného zmlazení a uvolňujeme již vzniklé nálety a nárosty.

S těžbou neodmyslitelně souvisí pěstební činnost.

Ročně provádíme v průměru 100 ha prvního zalesnění včetně přirozených obnov. Podstatnou částí pěstební činnosti je ochrana proti buření a výsek škodících dřevin. Na Křivoklátsku je velice agresivní habr, který musíme silně tlumit. Už jsme tady měli kontrolu z ředitelství, jestli náhodou neuvolňujeme a nevykazujeme přirozené obnovy habru. Habrové nárosty skutečně vypadají jako uvolňovaná přirozená obnova, ale když přijedete blíž, tak pod habrem uvidíte krásné dubové nálety, které musíme uvolňovat.

Dalším velkým problémem je ochrana proti škodám zvěří. Máme na pěti revírech zvěř jelení a na dvou revírech je tu jelen sika. V části revíru Ptice jsou mufloni. Jejich stavy se ale snížily tak, že škody už v podstatě nedělají. Také u zvěře jelení jsme dosáhli více méně přijatelných, tedy normovaných stavů. Větší starosti máme s jelenem sikou, který tu není normován a prakticky by se zde neměl vyskytovat. To je zvěř, která dělá poměrně velké škody. Nemá svá stálá stávaníště, velice migruje a obtížně se loví, protože ve svém životním rytmu nedodržuje takovou pravidelnost jako ostatní spárkatá zvěř.

Snažíme se hospodařit se zvěří tak, aby měla šanci přežít, ale jen v normovaných stavech, při kterých nemůže činit žádné mimořádné škody.

Pečujete ještě o ni nějakým způsobem?

Úživnost zdejších listnatých lesů je vysoká, nebývají tady vysoké vrstvy sněhu, takže zvěř má i přes zimu dostatek, ale samozřejmě ji v době nouze přikrmujeme. To musíme dělat i podle zákona, ovšem tak, abychom dodrželi příkaz generálního ředitele, tedy 200 m od kultur a 50 m od porostů do čtyřiceti let. Někdy přitom máme problém umístit krmné zařízení, protože porosty jsou velice rozpracované. To se netýká jenom režijní honitby, ale i honitby pronajatých, kde o zvěř pečují nájemci.

Škody zvěří loupáním a ohryzem v posledních letech téměř úplně vymizely. To je obrovský pokrok, protože loupání tady bylo velice rozšířené. Škody zvěří samozřejmě vyčíslujeme a uplatňujeme jejich náhradu. Ve společenstevních honitbách jsou škody zvěří placeny bez problémů. U vlastních honiteb jsme však měli tři případy, kdy nájemci zpochybňovali naše vyčíslení škod. Když se šlo na místo, nemohli konstatovat nic jiného, než že máme pravdu. Kromě jednoho sdružení všichni ostatní škody zvěří, které jsme do konce června 2002 uplatnili, již zaplatili. Sdružení, které nezaplatilo, jsme dali prostřednictvím našeho právníka na OI Křivoklát k soudu. Ale zde se jedná i o neplacení nájmu za honitbu.

Jaká je druhová skladba zdejších lesů?

Současnou druhovou skladbu tvoří jehličnaté porosty z 51 %, z čehož je 21 % smrku, 23 % borovice a 7 % modřinu a další jehličnany v příměsích. Listnáče zaujímají 49 %, z toho dub 25 %, buk 6 %, habr 6 % a další listnáče, což je hlavně jasan, javor klen i mléč, lípa a bříza. Cílová druhová skladba by měla být 28 % jehličnanů a 72 % listnáčů. Při obnově dělá podíl listnáčů v současné době 57 %.

Jehličnanů je ve zdejších lesích poměrně hodně, což je dáno jejich preferencí při hospodaření v minulých dvou stech letech. Převažuje tvorba borové porosty s vtoušeným dubem, smrk tvoří prakticky čisté monokultury, do nichž musíme listnáče vnášet uměle. Také v nich se nám však daří přirozená obnova smrku. Z ekonomického hlediska jsou velmi důležité, protože z nich máme výnos, který nám umožňuje zpětně vkládat prostředky do zvelebování svěřeného majetku.

Jak ovlivňují vaše hospodaření hlediska ochrany přírody?

Lesní správa zahrnuje území CHKO Křivoklátsko a CHKO Český kras a je tady poměrně dost prvních zón CHKO, celkem 2854 ha, z toho NPR 1472 ha. Tomuto faktu musíme přizpůsobit své hospodaření. Rovněž je na LS řada maloplošných chráněných území. Národní přírodní rezervace Karlštejn má zhruba 1180 ha, přičemž výměra revíru Karlštejn je

Již jsme si téměř zvykli na apokalyptické vize, jež nám předkládají média o důsledcích fatálního střetu lidského rodu s přírodou. Tváří v tvář těmto globálním problémům se zdají být prostředky lesníků k nápravě velice omezené. Na několika místech tohoto čísla Lesu zdar si však můžete přečíst, že se s tím snaží něco dělat alespoň v podmínkách české kotliny. Problémy péče o lesy, které jsou pod silným civilizačním tlakem, kde se střetávají zájmy ochrany přírody, myslivosti, turistiky a dokonce i lesnictví, jsou obzvláště patrné na Křivoklátsku, lesnatém území uprostřed středních Čech. Zabydleli se zde na počátku prvního tisíciletí našeho letopočtu již Keltové, kteří si tu postavili jedno ze svých nejstarších sídlišť – oppidum ve Stradonicích nedaleko Nižbora. Shodou okolností má dnes v Nižboru sídlo naše lesní správa, na kterou jsem se vypravil popovídat si s lesním správcem panem Jiřím Houškou.

Pan Jiří Houška se narodil v roce 1942. Absolvoval lesnické učiliště v Kamenné Lhotě a dva roky pracoval na lesním závodě Kácov. Poté začal studovat na střední lesnické škole v Písku, kde v roce 1964 maturoval. Po vykonání základní vojenské služby nastoupil v roce 1966 na lesní závod Nižbor do funkce technika polesí. Posléze přešel na místo polesného, na němž setrval až do roku 1992. Po vzniku LČR, s. p., od 1. listopadu 1992 nastoupil na místo lesního správce LS Nižbor.

Kolik činila původní výměra obhospodařovaných lesů?

Lesní závod Nižbor obhospodařoval před rokem 1992 asi 19,5 tis. ha. Při restitucích se vydalo soukromým osobám a obcím přes 5000 ha lesů a dnes se lesní správa stará o lesy na výměře cca 14 300 ha, přičemž katastrální rozloha je zhruba 100 tisíc ha. Lesní správa zasahuje do čtyřech bývalých okresů – Beroun, Kladno, Rakovník a Praha-západ. Velice nepatrnou část máme i na území hlavního města Prahy. Majetková držba lesů zde ve středních Čechách je velice roztržštěná.

1

2

3

1400 ha, to znamená, že způsob hospodaření prakticky na celém revíru je podřízen plánu péče a režimu platnému v NPR. V CHKO Český kras je ještě NPR Koda, která byla z větší části vydána v restituci, asi 360 ha, a LS zde pečují o 70 ha. Na Krivoklátsku je NPR Vůznice o výměře 218 ha. Celkem maloplošná chráněná území zaujímají 1857 ha, z toho jsou 3 NPR, 6 PR, 3 NPP, 6 PP.

Nejsou to jen chráněná území v lesích, máme zde například i přírodní památku Hostivické rybníky o rozloze 40 ha lesa, kde je chráněno hnízdění ptactva. Kromě těchto území byl na Kladensku vyhlášen přírodní park Džbán jako nejnižší stupeň ochrany přírody. Musím říci, že s vedením obou správ CHKO máme velmi dobré vztahy a těžby v rezervacích děláme zásadně z důvodu obnovy lesa, obnovy dynamiky vývoje ekosystému. Někde dokonce podle plánů péče můžeme udělat i holiny, např. v pařezinách. V drtivé převaze však používáme jemnější obnovní postupy, jejichž cílem je nastartování přirozené obnovy.

Představuje i přírodní park nějaké omezení?

U přírodního parku se ochrana podle zákona týká především zástavby. Bez povolení orgánů ochrany přírody se zde nesmí jednoduše stavět. Lesní hospodářství není ochrannými podmínkami prakticky dotčeno a lesy jsou zařazeny do kategorie hospodářské. S přechodem na jemnější způsoby hospodaření se nám na zdejších revírech podařilo výrazně iniciovat přirozenou obnovu, která na tomto území v posledních letech dosahuje až 45 %.

Jak se vám podařilo zvýšit přirozenou obnovu během posledních let?

Přirozená obnova činila v roce 1993 kolem 7 %. Dnes máme v průměru za poslední tři roky asi 21 %. Dobře se zmlazují i jehličnany, což nám významně snižuje náklady na pěstební činnost a tam, kde to máme povolené, využíváme i přirozeného zmlazení modřinu, i když ochranáři modřin neradi vidí, protože ho považují za introdukovanou dřevinu.

Chráněná území zahrnují i pařeziny, což je tvar lesa, který vznikl určitým způsobem hospodaření. Jaká je jejich budoucnost?

Při současných postojích ochrany přírody tyto unikátní ekosystémy pravděpodobně zaniknou. My se snažíme v nich iniciovat přirozenou obnovu a převést je na vysokokmenný les. V NPR Karlštejn jsou pařeziny dubové tvořené dubem pyřitým. Z ochrannářského hlediska je to velice cenné území a my to respektujeme. Jsou zde i pařeziny bukové, to je tzv. vápencový buk. Byla zde vyhlášena genová základna pro dřeviny buk, dub pyřitý, lípa a javor mlč a v ní nesmíme zalesňovat ničím jiným než materiálem z místní proveniencce. Například v genové základně pro buk a dub, která byla vyhlášena na Krivoklátsku, je povoleno vnášet tyto dřeviny i z jiné genové základny na Krivoklátsku nebo i v Českém krasu. Ale

do Českého krasu není možné vnášet buk odjinud. Musí to být buk místní a zdejší bučiny jsou vlastně pařeziny. Máme zájem na tom, aby tam porosty vznikaly přirozenou obnovou z těchto místních zdrojů.

Plodí tyto pařeziny?

Ano, plodí. Určitou část osiva sbíráme a dodavatelské firmy nám z něj pěstují sazenice určené výhradně pro tuto oblast. Zakázal jsem je, pro jejich malé množství, používat někde jinde.

Ovlivňuje vaše hospodaření nedostatek srážek?

Mám dojem, že v posledních letech jsou srážky mnohem lepší. Do roku 1992 byla mimořádná sucha a v nezdarech zalesňování jsme na tom byli velice špatně, dosahovali přes 30 %. Srážky v našem regionu (hlavě Berounská kotlina, Český Kras a kladensko) se pohybovaly kolem 300 – 400 mm, což je velice málo a veškeré lesnické hospodaření je vlastně hospodaření s vodou. V minulých letech jsme měli nezdary ještě v průměru 29 %, ale v roce 2002 jsme docílili již 17 %. Tím jsme se dostali do podnikového průměru. Budeme se však zabývat i tím, v čem tkví příčiny nezdarů i v tomto malém procentu.

Máte nějaké problémy s chřadnutím nebo usycháním dospělých porostů?

V době nedávno minulé to byl problém značný, ale spíše než v důsledku sucha, tak vlivem exhalací, protože zdejší lesy jsou obklopeny průmyslovými aglomeracemi Kladenska, Berounska a Prahy. Odumíraly nám borové porosty, mám i fotodokumentaci toho, jak odcházela borovice černá i borovice lesní. Dnes je v těchto místech krásné zmlazení listnáčů s velice příhodnou dřevinnou skladbou, je tam i keřové patro, ale to není v těchto prudkých svazích na závadu. Poškozování porostů ať suchem nebo exhalacemi pomínulo. Podařilo se nám snížit nahodilou těžbu z více než 50 % před 10 lety na dnešních 8 – 10 %. U dubů nás trochu trápí tracheomykózní onemocnění. Napadené stromy se snažíme likvidovat, jakmile se objeví příznaky. Musíme také pálit klest. Spolupracujeme s pracovníky VULHM a ti konstatovali, že tracheomykóza není prvotní příčinou odumírání dubových porostů. Vliv mají i jiní patogeni a v neposlední řadě i sucha a exhalace a tracheomykóza je druhotný faktor chřadnutí. Ale v posledních letech je to lepší.

Hospodaříte v hustě zalidněném území. Velký význam má rekreační funkce lesů. Jaký vliv na vaše hospodaření má tento fakt?

Aglomerace Kladno, Beroun, Praha a intenzivní využívání lesů pro rekreaci a turistiku výrazně modifikují naše hospodářské záměry. Velmi dobře se nám na druhou stranu daří spolupracovat například s magistrátem města Kladna. Téměř 300 ha lesů kolem Kladna jsme v poslední době, ve spolupráci se státní správou, zařadili na základě žádosti města do kategorie lesů zvláštního určení jako příměst-

ské lesy určené pro rekreaci. Také jsme se podíleli na vybudování kladenských cyklostezek. V rámci Programu 2000 v těchto lokalitách budujeme, ve spolupráci s magistrátem, odpočinková místa, dětská hřiště, instalujeme lavičky, opravujeme studánky a umísťujeme informační tabule. V průměru dáváme na tyto aktivity 150 000 Kč ročně.

Jmenoval jste tři městské aglomerace, ale je tady i hrad Karlštejn. Jaké máte zkušenosti s chováním návštěvníků v lese?

Na Karlštejně problémy s turisty v podstatě nemáme. Je to také trochu tím, že je to národní přírodní rezervace, kde se nesmí jezdit auty a pěší turisté se v náročném skalnatém terénu rádi drží vyznačených chodníků, kde nemají co poškozovat. Problém je spíš při silnicích, u nichž nám řidiči vyhazují odpadky z aut, ale to nemá nic společného s turistikou. Hlavně při nedělních návratech zastaví u příkopu a vyhodí pytel s odpadky. Je tady spousta chatářských oblastí okolo Berounky a tam máme velké problémy.

Vy to uklízíte?

Ano, máme na to vyčleněné nějaké peníze, řešíme to i s obcemi. Město Kladno nám hodně pomáhá, dokonce na Okresním úřadě v Kladně nám Ing. Macháček zajistil asi 130 tis. Kč na úklid černých skládek, a to nám hodně pomohlo.

To vám dává každý rok nebo to byla jednorázová akce?

Byla to jednorázová akce. Máme také dohodu s Českým svazem ochránců přírody z Prahy. Každý rok nám jezdí pomáhat s úklidem těchto odpadků 10 – 20 mladých lidí. Revírník vezme auto s přívěsem, dva lidi a jezdí kolem cest a sbírají odpadky. Při takové akci za jednu sobotu uklidíme třeba tři valníky odpadu, který se potom vozí na oficiální skládky. Měli jsme tady již několikrát Českou inspekci životního prostředí, která nařídila, že to musíme uklidit. Jenomže v zákoně se píše, že pokud státní správa nařídí vlastníkovu úklid, tak také musí říct, kdo to zaplatí. A to nám zatím nikdo neřekl. Neuklízíme na základě nařízení státní správy, ale dobrovolně, navíc s dobrovolnými pomocníky a většinou mimo pracovní dobu ve svém osobním volnu, tj. o sobotách a nedělích.

Když nás někdo vyzve k úklidu černých skládek, tak se hájíme tím, že zákon o odpadech sice říká, že když nebude zjištěn původce odpadu, tak je vlastník pozemku povinen toto uklidit. Ale je tam klauzule, že to musí nařídít okresní úřad a ten také určí, kdo ponechá finanční náklady. Někdy se podaří revírníkovi chytnout auto, které zastavilo a řidič vyhodil odpadky. Jenže ten vám pak s bohorovným klidem do očí tvrdí, že nic nevyhodil. Když nemáme po ruce fotoaparát nebo kameru, tak mu to nedokážeme. I když většina personálu LS jsou členy lesní stráže, tak to musí nějak prokázat. Obvykle to oznámíme a policie nám sdělí, že se případ odkládá. Nám pak nezbyvá, než to uklidit na své náklady.

Jak vypadá ekonomika lesní správy?

Co se týče nákladů a výnosů, tak musím konstatovat, že jsou v průměru za uplynulá léta, zhruba vyrovnané. Z počátku existence LČR výnosy mírně převyšovaly náklady. V posledních letech je hospodářský výsledek negativně ovlivněn poklesem cen dřeva horší kvality. Zejména listnaté dřeviny z obnovních těžeb přestárých porostů a hmota z výchovných zásahů snižují výnosy, protože je prodáváme se ztrátou Jehličnaté dřevo z mytných porostů je samozřejmě výnosné, ale toho v podstatě mnoho není. Protože ale i naši potomci si budou chtít postavit dům s krovem ze smrku nebo jedle, snažíme se tam, kde to hospodářský soubor povoluje, jehličnaté porosty obnovovat.

Na pěstební činnost máme v průměru na rok 18 mil. Kč a to je částka, která v současné době mírně převyšuje výnosy. Takže LS Nižbor je na úrovni, kdy ani nevýdělává, ani neprodělává. Musíme brát v úvahu, že tady jsou národní přírodní rezervace, první zóny CHKO, kde je ochrana přírody nadřazena ekonomickému hospodaření. Je to ale celospolečenský zájem. Musíme brát v úvahu i to, že jednou budeme možná hospodařit se ztrátou a zatěžovat celkový rozpočet podniku. Například v minulém deceniu padly větrnou kalamitou v národní přírodní rezervaci krásné dubové porosty a správa CHKO nám je nepovolila zpracovat. Leží tam dodnes, prorostlé nádhernou přirozenou obnovou. Je to moc hezké, ale z ekonomického hlediska bolí srdce. Byly to cenné, dýhárenské sortimenty.

Ochrana přírody zvyšuje náklady a snižuje výnosy lesního hospodářství. Zvyšují se náklady například při ochraně mladých kultur, kde ve většině případů nesmíme používat chemické prostředky. Všechno se dělá ručně, ať se jedná o buřeň nebo pařezové výmladky. Od CHKO sice dostáváme určité dotace, většinou na pěstování a oplocování jedle na Křivoklátsku. Na Českém krasu dostáváme dotace na výsek škodících dřevin. Jedná se hlavně o habr a keřové patro, které nám likviduje přirozenou obnovu dubu a buku.

Kolik činí tyto dotace?

Tak asi 100 tis. Kč ročně od každé správy CHKO. Ještě dostáváme dotaci na posekání lesních louček, zhruba 5 tis. Kč na jeden hektar.

Děkuji za rozhovor, Jan Řezáč

1. Pohled z Krušné hory, nejvyššího bodu LS Nižbor na křivoklátské lesy
2. Borovice lesní je na Křivoklátsku druhou nejrozšířenější dřevinou
3. Bohaté přirozené zmlazení buku je postupně uvolňováno
4. Jedlový kotlík zpestřuje dřevinnou skladbu
5. Přirozené zmlazení dubu na Kladensku
6. Na vlhčích místech se daří přirozeně obnovovat i smrk

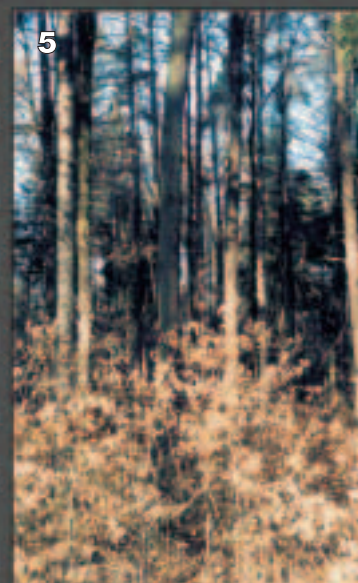

Foto: Mirko Hain

INSPIRACE

Setkání

s králem noci

Výr velký je největší sova. V rozpětí křídel měří 160 až 170 cm a může vážit až 3 kg. Asi právě proto dostal i přezdívku „král noci“. Setkání s ním je však velmi obtížné, protože na lov se vydává většinou až za tmy. Ovšem již v lednu se výří pár vrací na hnízdiště, kde můžeme zaslechnout samce, který se ozývá svým „bú-hu, bú-hu“ a upozorňuje na počátek tokání. Teprve koncem února nebo v březnu ale dochází k hnízdění, kdy samice začne snášet vejce.

Je zajímavé, že sovy žijí převážně nočním způsobem života, ale na druhé straně mají zase rády slunce. Setkal jsem se v přírodě s tímto jevem mnohokrát a také u různých sov. Prostě sova se „vyhřívá“ na slunci. Několikrát jsem takto spatřil sýčka, který dřímá v plném slunci přitisknut ke kmenu stromu. Dále to byl i puščík a jednou se mi podařilo spatřit právě také výra. Seděl na zemi nedaleko svého pravidelného hnízdiště ozářen ranním sluncem.

Uviděl jsem ho již z dálky a tak jsem se neodvážil přijít blíž, abych jej nevyplašil. Na teleobjektiv jsem dal ještě telekonvertor, abych znásobil jeho přibližovací schopnost a uviděl jsem, že výr má zavřené oči. Dal jsem fotografický přístroj na stativ a dlouho výra pozoroval. Na první pohled se zdálo, že nic nevnímá a spí. Ale naopak. Chvillemi vždy jedno oko otevřel a krátce mrknul a zase je zavřel. Ovšem oči nejsou pro sovy tím nejdůležitějším. Hlavním smyslem a důležitým orgánem je sluch. Tím se v přírodě řídí. Přesvědčil jsem se o tom také. Když jsem se k němu opatrně přiblížil, tak výr zaregistroval i jemné cvaknutí závěrky kamery.

Měl jsem to štěstí, že jsem mohl výra fotografovat i v době hnízdění. Podařilo se mi jej zastihnout v okamžiku, kdy samice stála nad svými mláďaty. Tenkrát jsem se opatrně připlazil za skalní převis a shora jsem uviděl do hnízda. Samice mne ale v momentě také zpozorovala a tak z hnízda vzlétla. To jsem již měl připravený fotopřístroj v pohotovosti a tak vznikl unikátní snímek, kdy výr vzlétá ze skalní

řimsy a pod ním jsou vidět dvě mláďata. Vzhledem k tomu, že to bylo fotografováno za špatných světelných podmínek, tak je tento snímek jen v podobě černobílé fotografie.

Fotografoval jsem i několik dalších hnízd výrů a tak mohu srovnávat i jejich jídelníček, kdy jsem nacházel zbytky potravy. Často tam byly i zbytky ježků. Výr je totiž jeden z těch, kteří dovedou ježka usmrtit a rozsápat, aby si pochutnali na jeho mase. V jeho potravě najdeme i obojživelníky a ryby. Víte, že můžeme zastihnout výra až 15 km od svého hnízdiště, kde loví svoji kořist?

Jaromír Zumr, st.

Památník svatému Jiljí

Památník patronu lovců svatému Jiljí v podobě Božích muk, vybudovali místní občané ve Svatouchu. Jeho odhalení a zároveň vysvěcení svrateckým duchovním se uskutečnilo 20. 10. 2002. Slavnost, již přihlíželo více než dvě stě účastníků, úspěšně doprovodila skupina trubačů Lesů ČR, s. p., lesní správa Jeseník.

Jaromír Latner

Natura 2000

seminář o „oblastech ochrany ptáků“

Dne 28. 11. 2002 uspořádala nevládní organizace Česká společnost ornitologická (ČSO) ve spolupráci s Lesy ČR, s. p. (LČR) v konferenčním sále Silvia v Hradci Králové seminář s dlouhým názvem „Perspektivy ochrany a monitoringu oblastí ochrany ptáků v rámci soustavy NATURA 2000 v České republice“. Jeho záměrem bylo prezentovat finální verzi návrhu oblastí ochrany ptáků u nás, právní rámec vyhlášení a ochrany těchto oblastí, zásady plánů péče, monitoringu, upozornit na nejvýznamnější problémy a prodiskutovat jejich možná řešení.

Na semináři bylo přítomno celkem 99 účastníků. Převahu tvořili zpracovatelé návrhů jednotlivých oblastí ochrany ptáků a dotčených orgánů ochrany přírody. Ze strany LČR byl vnímán především jako příležitost k dalšímu získávání a předávání informací o této problematice i k setkání zpracovatelů dosavadních podkladů na straně jedné a vlastníků či správců dotčených pozemků na straně druhé. Jsme toho názoru, že ochranu přírody nelze provádět bez podpory lidí, kteří s předmětem ochrany přicházejí denně do osobního kontaktu, zejména vlastníků a správců dotčených pozemků. Přestože byla tato akce opakovaně inzerována v Lesnické práci a byly rozeslány pozvánky řadě lesnických subjektů, nezúčastnili se jí kromě zástupců LČR a VLS žádní jiní vlastníci či správci lesů.

Situace v Evropě

Zřizování oblastí ochrany ptáků je povinností členských zemí EU podle směrnice 79/409/EEC „o ptácích“. Naplnění této

směrnice zajišťuje každý členský stát samostatně, bez konzultací s Evropskou komisí. Přestože směrnice o ptácích vstoupila v platnost již 6. 4. 1981, dodnes, tj. po více než 21 letech, není bez problémů naplněna v žádné členské zemi EU. Pro kandidátské země je však její naplnění podmínkou vstupu do tohoto společenství. Naproti tomu evropsky významné lokality podle směrnice č. 92/43/EEC „o stanovištích“ podléhají procesu projednávání a schvalování Evropskou komisí. Česká republika se zřekla přechodného období v této problematice. Proto je povinna zřídit oblasti ochrany ptáků na svém území ještě před datem vstupu. Vlastním vstupem ČR do EU se tyto oblasti stanou automaticky součástí soustavy evropsky významných chráněných území Natura 2000. V případě směrnice o stanovištích je povinna předložit Evropské komisi k datu vstupu vládní návrh území ke schválení.

Shrnutí obsahu jednotlivých referátů

Po úvodních slovech Prof. RNDr. Karla Šťastného, CSc. (ČSO), RNDr. Jana Hory (ČSO) a Ing. Vladimíra Krchova, Ph. D. (LČR) zaznělo na semináři celkem šest referátů. V prvním z nich představil Mgr. Pavel Marhoul z Agentury ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) a RNDr. Jan Hora finální verzi návrhu oblastí ochrany ptáků. Vedle ČSO a AOPK ČR se zpracování návrhů jednotlivých oblastí zúčastnili pracovníci správ chráněných krajinných oblastí, národních parků a členové dalších nevládních organizací.

V dalším referátu hovořil RNDr. Petr Roth, CSc. (MŽP) o oblastech ochrany ptáků v kontextu evropského a českého práva. RNDr. František Pojer (AOPK ČR) navázal příspěvkem týkajícím se plánů péče a monitoringu pro tyto oblasti. Ing. Jaroslav Pražan (Ústav zemědělské ekonomiky, Brno) seznámil přítomné s možnostmi využití agroenvironmentálních programů ES v oblastech ochrany ptáků. Tyto programy jsou však vázány na podporu zemědělských prvovýrobců v péči o zemědělské pozemky. Na lesní pozemky se nevztahují.

Autor tohoto článku v příspěvku „Oblasti ochrany ptáků z hlediska

hospodaření v lesích“ vznesl připomínky k první verzi návrhu oblastí ochrany ptáků (neboť konečná verze návrhu nebyla k datu pořádání semináře mimo resort životního prostředí uvolněna). Dále vznesl několik připomínek k výše zmíněnému návrhu novely zákona č. 114/1992 Sb. V posledním referátu prezentoval Ing. Václav Hlaváč (AOPK ČR) konkrétní příklady ohrožení ptáků z domova i zahraničí rozvojem dopravní sítě a možné způsoby řešení.

V České republice dosud nejsou stanovená jasná legislativní pravidla transpozice obou zmíněných směrnic do naší legislativy. Sněmovní tisk 132/0 – „malá novela“ zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny s cílem „harmonizovat české právní předpisy na úseku ochrany přírody s právem Evropských společenství“ (viz její důvodová zpráva) byl předložen vládou do Parlamentu ČR pouhé dva týdny před termínem semináře.

Různost názorů na přisnost ochrany podle soustavy NATURA 2000

V rámci samotného resortu životního prostředí existují výrazné rozdílné názory na přisnost ochrany budoucí soustavy NATURA 2000 u nás. V časopisu „Ochrana přírody“ č. 4/2002, str. 125, vyšel článek „Lokality soustavy NATURA 2000 a tuzemské právo ochrany přírody“ (autoři Hošek, † Michal a Petříček), uvažující pro evropsky významné lokality jako ekvivalentní kategorii zákona č. 114/1992 Sb. významné krajinné prvky (tedy územní kategorie obecné ochrany přírody), využívané tak, aby „nebyla narušena jejich obnova a nedošlo k ohrožení jejich stabilizační funkce“ (§ 4 odst. 2 zákona). Sněmovní tisk 132/0 naproti tomu navrhuje, aby území této soustavy (respektive podle sněmovního tisku „sítě“) Natura 2000 požívala zvláštní územní ochranu. Pro ochranu ptáků navrhuje novou kategorii „oblastí ochrany ptactva“. Na celém území oblastí ochrany ptactva nelze bez souhlasu orgánů ochrany přírody měnit vodní poměry, měnit druh pozemku a měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími ochrannými podmínkami. Bližší ochranné podmínky mají být obsaženy v jednotlivých zřizovacích předpisech – vyhláškách MŽP.

Ilustrační foto: J. Zumr

Účastníci semináře; foto: redakce

Chybí zde však bližší specifikace, co se rozumí pod pojmy „měnit vodní poměry“ či „dochované přírodní prostředí“. Oproti výsledkům meziresortních projednávání byly navíc z návrhu vypuštěny části týkající se řešení ekonomické újmy vlastníkům pozemků.

Rozloha navržených oblastí ochrany ptactva v ČR (v poslední verzi 41 území) činí 702 194 ha, což je asi 8,9 % rozlohy České republiky. Podle hrubého odhadu se tento návrh týká cca 400 tisíc ha lesů, z toho cca 200 tisíc ha pozemků, k nimž mají právo hospodařit LČR. Oproti první verzi návrhu (48 území, celkem 594 919 ha) došlo ke spojení několika oblastí (s arondací dalších pozemků) a k rozšíření o dvě oblasti nové.

Vnitřní rozporuplnost podaného návrhu

V době pořádání semináře již byly údajně připraveny návrhy plánů péče o jednotlivá území. K jejich projednávání s dotčenými subjekty však dojde až po přijetí nové právní úpravy. Plány péče o oblasti ochrany ptactva mají být neopominutelným (či v návrhu úplného znění zákona č. 114/1992 Sb. závazným) podkladem pro LHP a jiné druhy plánovací dokumentace. Jestliže tomu tak má skutečně být, pak jim musí zpracovatelé a uživatelé oněch navazujících dokumentů rozumět, což o prvním návrhu oblastí ochrany ptáků říci nelze. Mnohé formulace ohrožujících faktorů i prioritních opatření jsou příliš obecné až zkratkovité. Jindy jsou používány pro druhou stranu nesrozumitelné pojmy. Některé formulace pak vyjadřují spíše osobní postoje a názory zpracovatelů. Patří sem například tvrzení, že hlavním ohrožujícím faktorem (bez bližší specifikace důvodů) v řadě oblastí je lesní hospodaření.

Celoplošná aplikace některých navržených prioritních opatření (například vyloučení holosečného hospodaření, vyloučení těžeb v době hnízdění apod.) bez bližší prostorové specifikace je z našeho hlediska neopodstatněná. LČR respektují těžební klid v blízkosti

Různé typy budek pro ptáky, které se vyrábí v Semeňáckém závodě v Týništi nad Orlicí; foto: redakce

známých hnízdišť vzácných druhů jako samozřejmost. Při zahrnutí tak velkoryse vymezených komplexů lesa by však vedla k výraznému omezení hospodaření v těchto lesích a k možným vážným důsledkům na ekonomiku hospodaření všech vlastníků lesa.

Závažnou součástí připomínek místních pracovníků LČR (z nichž mnozí jsou aktivní ornitologové) k prvnímu návrhu oblastí ochrany ptáků bylo také upozornění na snahu některých zpracovatelů nadhodnocovat počty vyskytujících se (případně hnízdících) jedinců sledovaných druhů (např. chřástal polní – 70 ks v navržené oblasti Králický Sněžník, hnízdění orla mořského v navržené oblasti Křivoklátsko). To by se mohlo v budoucnu obrátit v neprospěch České republiky při zaslání výsledků monitoringu Evropské komisi (z nichž by vyplývalo, že v dalších letech bylo zjištěno méně jedinců sledovaných druhů než původně nahlášených).

Požadavky na ponechávání suchých (usychajících) stromů v lesích je nutno objasnit v souvislosti s ustanovením § 32, odst. 1 a 2 lesního zákona č. 289/1995 Sb. o ochraně lesa. Systémově (v zákoně) by měly být řešeny vícenásledky plynoucí z požadavků ochrany přírody nad rámec předpisů o lesích, například na vyšší podíl melioračních a zpevňujících dřevin při obnově lesa. V případě území, na nichž probíhá nebo je připravováno posilování stávajících populací nebo repatriace vybraných druhů ze záchranných chovů, naprosto chybí zmínky o této možnosti. Právě tak jsou zcela opomíjena opatření ke zvyšování hnízdních možností chráněných druhů instalací umělých hnízdních podložek, polobudek, budek, apod.

Závěr

Finální návrh oblastí ochrany ptactva, včetně bližších údajů k jednotlivým oblastem, by měl být podle ústního příslibu zveřejněn počátkem roku 2003 na stránkách www.natura2000.cz. Zároveň s velkou pravděpodobností čeká v tomto roce všechny dotčené subjekty vlastní projednávání návrhů jednotlivých oblastí ochrany ptáků a návrhů plánů péče o ně.

RNDr. Jiří Stonawský, Lesy České republiky, s. p. odbor lesního hospodářství a ochrany přírody

Z Chvojnovských tenat

Každý, kdo rád projíždí vesničkami naší krajiny, buď se nad jejich názvy usměje, nebo v něm vyvolají otázku, proč se obec jmenuje právě takto. Kdo však projíždí nádhernými lesy po silnicích od Bělečka (5 km), Albrechtic nad Orlicí (9 km), či od Borohrádku (8 km) do Vysokého Chvojna, toho název nepřekvapí. Jméno má původ od rozsáhlých chvojnovských lesů. Až do roku 1923 se psalo Chvojno, nebo Chvojno Velké. Nyní již Vysoké Chvojno, neboť bylo vystavěno na návrší obráceném k jihu, v nadmořské výšce 303 m n. m. Pro zajímavost uvádím, že Kunětická hora je o pouhé 2 metry vyšší (305 m n. m.).

Dominanty obce

Krátce se zmíním o dominantách obce. Park ve Vysokém Chvojně je přírodním skvostem, který založil v r. 1889 na půdě vykoupené od chvojnovských občanů markrabě Pallavicini. Byly zde vysázeny různé cizokrajné stromy a keře. Dodnes se zde z té doby zachovaly nejzajímavější druhy, jako jsou pazerav sbíhavý, smrk strukovitý, jalovce kanadské, jeffreyovy borovice, jeřáb prostřední, jeřáb břík, liliovník a převládající červenolisté buky. V parku je rovněž přírodní divadlo, což je jeviště s hledištěm a dvě dřevěné budovy. Vše je obklopeno prastarými duby a buky. Dříve bylo přírodní divadlo využíváno, vždyť obec měla činný ochotnický divadelní soubor a sehrála zde množství her a veseloher. Dodnes stojí na obecní návsi ve špičce před školou sloup s malým zvonem, na který se zvoní umíráček, když zemře někdo, kdo se hlásí k církvi československé husitské. Pod parkem stojí zámček, který sloužil markraběti Pallavicinimu jako ubytování při příležitostné návštěvě Vysokého Chvojna. Byl vystavěn v roce 1886. Dále je na návsi škola, která byla v minulosti od roku 1779 významným místem všech spolků a sportovců obce. Počátkem 18. století, roku 1710, se na Vysoké Chvojno opět vrátilo sídlo fary, což je jednopatrová budova s mansardovou střechou a dřevěnou pavlačí. V roce 1997 byla provedena úplná rekonstrukce fary. Dále zde stojí barokní kostel sv. Gotharda, který byl vystavěn celý z kamene na počátku 18. století, a z té doby pochází i kazatelna uvnitř. Varhany v ceně 80 zlatých byly dovezeny z Prahy a v kostele se prvně rozezněly v roce 1737. Slouží se zde pravidelně mše a varhany hrají dosud.

Na návsi také stojí socha sv. Jana Nepomuckého, který výjimečné místo kříže drží v rukou mariánský obraz s nápisem „Šťastný, který jazykem svým neklesá“. Kult tohoto světce, svatořečeného vlastně nedávno (roku 1729), byl právě v období 1. poloviny 18. století velmi populární. Na návsi je malý parčík se sochou panny Marie sedmibolestné. Za povšimnutí stojí i kříž na návsi vedle autobusové zastávky a pomník obětí světových válek s lipou císaře Františka Josefa. Obci se nevyhnul ani ničivý požár. Ve středu

3. října 1866, kdy většina lidí obce byla na sklizni brambor, padlo za oběť ohni celkem 45 domů, 5 vejminků, 28 rolnických stodol plných sena, slámy a obilí, vše připraveno na zimu. Zachránilo se pouze 25 menších domků, škola, fara a kostel. I faře hrozilo nebezpečí, když hořel Jägerhaus, ale uchránil ji kostel a stromy kolem. Jägerhaus bylo obydlí pro lesmistra a po roce 1866 byl celkové přestaven. Pod ním byla dřevěná bouda a kůlna na tenata vlčí a zaječí. V její blízkosti stávala chaloupka pro fořta a kůlna, kde se chovali psi, většinou ohaři.

Okolí Vysokého Chvojna

Pozornost návštěvníků okolí Vysokého Chvojna upoutají nádherné mohutné buky vlevo při silnici z Vysokého Chvojna do Týniště nad Orlicí. Jedná se o přírodní rezervaci zvanou „Buky“, zbytek pralesové bukojedliny na holické tabuli, která představuje typ lesa, jaký by se tu vyskytoval, nebýt intenzivní hospodářské činnosti člověka. Nejzachovalejší část porostu je chráněna od roku 1884, kdy tehdy nový majitel velkostatku Alexander Pallavicini již v prvním roce svého působení rozpoznal hodnotu porostu, vyčlenil jej z obvyklého hospodaření a zakázal v této části lesa těžbu. Přírodní rezervaci byly Buky vyhlášeny v roce 1908. Největší buk má obvod 4 metry a výšku 40 metrů. Průměrné stáří nejvyššího stromového patra se odhaduje na 400 let. Početně v porostu ale převládá lípa srdčitá a smrk, místy je zde roztroušen habr, javor a bříza. Další přírodní rezervaci od roku 1955 je rezervace „U parku“. Jedná se o zbytek smíšeného listnatého lesa (dub, buk, jasan) s příměsí smrku na opukové stráni s jižní expozicí a navazuje na park. Stáří tohoto stromového porostu na této tzv. „Prachovské stráni“ je více než 180 let.

Petr Pařava, revírník LS Choceň
a kronikář Vysokého Chvojna

Exponáty do lesnické expozice

Ve Valašském muzeu v Rožnově pod Radhoštěm se připravuje lesnická expozice.

Na projektu spolupracují LČR, s. p.

Pro část expozice, zachycující období druhé poloviny 20. století hledáme **trojrozměrné exponáty, fotografie, diapozitivy, filmové záznamy a videozáznamy lesnického nářadí a strojů a technologií,**

kteřé se v té době uplatňovaly v lesním hospodářství na území dnešní ČR, zejména na Valašsku.

Nabídky na zapůjčení (předání, prodej) a případné dotazy adresujte:

Lesy České republiky, s. p.,
Ing. Jan Duha
Přemyslova 1106, 501 68 Hradec Králové
e-mail: duha@lesy.cz, tel: 495 860 268

nové odborné publikace a knihy z oboru lesnictví a příbuzných oborů

Dřevo – obrazový lexikon

(z německého originálu Bildlexikon Holz z roku 2001)

Rudi Wagenführ

Výpravný obrazový lexikon je určen především pro všechny, kdo mají denně co do činění se dřevem jako surovinou a materiálem. V publikaci je uvedeno 252 evropských a mimoevropských druhů dřev. Důraz je kladen zejména na výtečné fotografie textury, které umožňují jejich přesné určení. U každého dřeva jsou uvedena jeho známá jména včetně mezinárodních, jeho výskyt a popis (barva, textura apod.) a řada dalších užitečných údajů. Pokud některé druhy dřev mají zřetelně různé textury, jsou i tyto další textury zobrazeny. Tím lexikon poskytuje uživateli vynikající možnost porovnávání. Údaje k důležitým fyzikálně-mechanickým vlastnostem, k trvanlivosti a k vědeckým jménům dřevin jsou připojeny v tabulkové podobě v závěru publikace.

Vyd. Grada Publishing, a. s., Praha, 2002

(zakoupeno v síti knihkupců pro technickou knihovnu LČR HK)

Putovanie z kúzlom lesných železníc – vôňa dymu a ihličia

Jiří Junek

Publikace se věnuje historii a vývoji lesního dopravnictví s důrazem na lesní železnice a na prostředí a lidi kolem nich. Její autor, lesnický a železničářský novinář a publicista, prošel v průběhu dvaceti let trasy bývalých i současných lesních železnic Slovenska, Čech a částečně Podkarpatské Rusi. Publikace není technickou encyklopedií a autor si ani nedělá ambice na úplný výčet technických informací.

Vyd. Ústav pre výchovu a vzdelávanie pracovníkov lesného a vodného hospodárstva SR, Zvolen, 2002

(přiděleno technické knihovně LČR HK)

Nová příručka myslivce do kapsy

Pavel Hell a Josef Hromas

Publikace se zabývá všemi úseky myslivosti, od myslivecké zoologie přes chov a ochranu zvěře až po mysliveckou kynologii, a má poskytnout sice stručné, přitom ale přehledné a rychlé informace každému, kdo se o problematiku myslivosti zajímá – nejen tedy pouze myslivcům, mysliveckým funkcionářům a mysliveckým adjunktům, ale i nemyslivcům. Autoři v ní měli snahu zveřejnit nejnovější poznatky vědy a praxe, ale nezapomněli přitom ani na mnohé tradice naší myslivosti a její zvláštnosti vyplývající z přírodních podmínek naší země a ze společensko-ekonomické situace našeho státu. Publikace je v souladu s našimi současnými legislativními předpisy, přičemž je v ní zdůrazněna potřeba ekologizace naší myslivosti v návaznosti na požadavky různých mezinárodních ochranných smluv a doporučení EU.

Vyd. Vydavateľstvo Príroda, Bratislava, 2002

(zakoupeno v Knihkupectví Myslivost, Praha, pro technickou knihovnu LČR HK)

Krajina a voda

Kniha o krajinotvorných programech

editor: Jan Kender

Kniha poněkud výjimečná nejen zpracováním svého obsahu, ale také výtvarným řešením, je v našich podmínkách významným příspěvkem k řešení trvalých otázek vztahů krajina – voda – člověk. Úvod knihy se věnuje výkladu pojmu krajina a jejímu historickému vývoji od samého vzniku Země až po působení člověka v pleistocenu a v tzv. geologickém dnešku. Přes neolitickou revoluci a přes člověka jako ničitele se dostáváme k pozitivním i negativním zásahům do krajiny a do hospodaření s vodou a v posledních desetiletích k prostorovému rozšíření pouštních podnebných poměrů zásahem člověka a ke kyselým deštům. Jádrem knihy seznamuje s hlavními cíli, jichž chce naše společnost pod patronací MŽP ČR dosáhnout v oblasti revitalizace, to je oživení vodních toků, říčních ekosystémů a celých krajinných postižených nevhodnými technickými zásahy hlavně v 50. – 60. letech 20. století. Dozvídáme se zde o řadě konkrétních revitalizačních zásahů, byť zatím spíše v lokálním měřítku. Závěr knihy obsahuje prognózy vývoje klimatu na území České republiky a s tím spojeným problémem týkajících se vegetačního krytu, regenerace devastovaných ploch v severních Čechách a na Ostravsku a obecně hospodaření s vodními zdroji s ohledem na krajinu a všechny její ekosystémy, lidskou společnost nevyjímaje.

Vyd. Consult pro MŽP a Agenturu ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 2002

(darováno technické knihovně LČR HK)

Příroda v České a Slovenské republice

Jiří Čiháň a kolektiv

Čtvrté, opravené a rozšířené vydání úspěšné knihy zachycuje téměř všechny druhy obratlovců, podstatnou část cévnatých rostlin a nejvýznamnější druhy hub, nižších rostlin a bezobratlých živočichů České a Slovenské republiky. Celkem 2260 barevných obrázků poskytuje pestrý průřez životem přírody obou zemí. U každého druhu jsou kromě stručného popisu a vyobrazení uvedeny nejdůležitější údaje o rozšíření, způsobu života, popřípadě o stupni rozšíření. Pro snadší orientaci jsou houby, rostliny i zvířata uspořádány podle míst nejčastějšího výskytu do několika kapitol, které nesou název odpovídajícího biotopu, to je prostředí, v němž určité společenstvo hub, rostlin a živočichů žije.

Vyd. Academia, Praha, 2002 (vydání 4., opravené a rozšířené, v Akademii vydání 1.)

(zakoupeno u vydavatele pro technickou knihovnu LČR HK)

Klíč ke květeně České republiky

Hlavní editor: Karel Kubát

Všechny cévnaté rostliny České republiky, od běžných či často pěstovaných až po zřídka zavlekané, od vymřelých a neznámých až po druhy, které se u nás objevily jako nedávni vetřelci, celkem více než 3000 druhů a poddruhů, je možno určit podle kapesního Klíče ke květeně České republiky. Klíč shrnuje zkušenosti téměř padesáti českých a moravských botaniků z Botanického ústavu Akademie věd, předních českých a moravských univerzit a muzeí. Práci s Klíčem usnadní 1400 perokreseb, ilustrovaný slovníček morfologických termínů, údaje o době květu a stupni ohrožení cévnatých rostlin, základní informace o jejich rozšíření v České re-

publice a o stanovištích, na kterých se obvykle vyskytují.

Vyd. Academia, Praha, 2002

(zakoupeno u vydavatele pro technickou knihovnu LČR HK)

Svět hor

Jan Štursa a Pavel Procházka

Od pralesů na úpatí hor až po nejvyšší vrcholy pulzuje v každém pohoří světa život podle přesného, jedinečného a neopakovatelného plánu. Odlišnost jednotlivých horských masívů není dána jen jejich různou nadmořskou výškou či rostlinnou a živočišnou osádkou, ale celým jemným předivem ekologických vztahů mezi neživou a živou částí přírody včetně člověka, který hory odedávna dobýval. Jednotlivé kapitoly této knihy jsou průvodcem při putování pestrým prostředím různých pohoří světa, s větším důrazem na středohory a velehory Evropy, kde se pod přísnou nadvládou vody, sněhu, ledu, teploty, větru a slunečního záření odehrává příběh starý již tři a půl miliardy let. Je to příběh plný dramatických střetů přírodních sil, jejichž výsledkem jsou svérázná společenstva živých organismů, osidlujících hory až po vrcholy pokryté věčným ledem a sněhem.

Vyd. Aventinum, Praha, 1999, v edici Život v přírodě (zakoupeno u vydavatele pro technickou knihovnu LČR HK)

Atlas našich ryb

Otto Pospíšil

Publikace přehledně přibližuje důležité údaje ze života ryb a mihulí v našich řekách, jezerech a vodních nádržích. Vedle ilustrací akademického malíře Květoslava Hiska, základního popisu a rozlišovacích znaků obsahuje také informace o biologii, významu a době hájení příslušného druhu. Především začínající rybáři ocení základní údaje o povolených způsobech lovu s doporučením nejvhodnějšího rybářského náčiní, nejmenší zákonem povolené délce loveného druhu, rekordních úlovcích (stav k 31. 12. 1999) a o dalších zajímavostech sportovního rybaření.

Vyd. OTTOVO nakladatelství, s. r. o., v divizi CESTY, nakladatelství a vydavatelství, Praha, 2000 (zakoupeno v síti knihkupců pro technickou knihovnu LČR HK)

Velký pranostikon

Zdeněk Vašků

Pranostiky, jedinečná a svébytná součást lidové slovesnosti, vznikaly jako výsledek poznávání přírodních dějů a jejich vlivu na nejběžnější oblasti lidské činnosti. Autor, který je znám například svými populárně-vědeckými příspěvky v magazínu Českého rozhlasu Meteor a z článků v přírodovědeckém časopisu Vesmír, zařadil do knihy přibližně 3000 pranostik, jež uspořádal do přehledných tematických celků opatřených doprovodnými komentáři a vysvětlivkami. Milým osvěžením je vložení pestré mozaiky dokreslujících citátů z krásné literatury a dobových kronikářských a písmáckých záznamů, jakož i doplnění vtipnými perokresbami. Svou koncepcí a formou zpracování se publikace stává i zajímavým hospodářským, klimatickým a společenským výkladem ke kořenům naší společnosti.

Vyd. Academia, Praha, 2002 (dotisk 1. vydání)

(zakoupeno v síti knihkupců pro technickou knihovnu LČR HK)

Jiří Uhlíř

Poděkování

Vážení kolegové,

pracuji u našeho podniku od roku 1993, v současné době jako zástupce lesního správce na LS Vodňany. Jsem jeden z mnoha lidí v této republice, kteří v loňském roce na vlastní kůži pocítili, jak je člověku, který nemá jen plné boty vody, ale i celý dům. Přestože bydlím od řeky Blanice ve vzdálenosti asi 1,4 km, měl jsem možnost si letošní povodně prožít hned dvakrát. Poprvé to bylo dne 8. 8. 2002, kdy jsme měli doma na dvoře 70 – 110 cm vody, ale naštěstí se nám voda nedostala do bytu. Druhá zkušenost s velkou vodou ve dnech 12. a 13. 8. 2002 byla mnohem horší. Hladina vody nám na dvoře vystoupala do výše 220 – 260 cm a v bytě do výšky 140 cm. Přes všechno úsilí jsme nedokázali veškeré vybavení domu vystěhovat a řadu věcí nám voda zničila. Dnes, Díky vaší pomoci, zase můžeme normálně žít. Hledal jsem způsob, jak poděkovat všem, kteří jakýmkoli způsobem pomohli mně i ostatním, kteří pomoc potřebovali. Svůj dík vám tedy vyjadřuji alespoň prostřednictvím našeho podnikového časopisu. Zvláště chci a musím poděkovat za pomoc kolegům, kteří jsou mi nejbližší, a to všem z LS Vodňany a OI Písek.

Martin Lang

Vážení přátelé,

dovoluťe nám, prostřednictvím vašeho časopisu vyjádřit poděkování pracovníkům lesního závodu Boubín a oblastnímu inspektorátu Písek, zvláště pak panu Ing. Kostohryzovi, a všem dobrým lidem, kteří nám pomohli svým finančním darem při odstraňování následků povodně z 12. srpna 2002. Voda nám utrhla kus rodinného domku a odnesla celou ložnici s veškerým nábytkem, ošacením, peřinami, šicím strojem, vysavačem a další věci znehodnotila. Pomoc přišla nečekaně a velice nás dojala a potěšila. Stavíme nový dům, protože ten starý je určený k demolici a finanční pomoc od vás nám přišla velice vhod, protože naše půjčka od státu se tak poněkud sníží. Ještě jednou veliký dík LČR a všem jejich zaměstnancům za poskytnutou pomoc.

Ladislav Veith a Milada Gabauerová, Těšovice 32, 384 21 Husinec

Vážený pane řediteli,

dovoluťe mi, abych Všem pracovníkům LČR poděkoval za podporu, kterou naší obci průběžně věnujete od povodní v roce 1997. I v roce 2002 se podařilo upravit další úsek povodní poškozeného koryta vodního toku Kameňák v naší obci. Čím dál více našich občanů může v klidu usínat ve svých domovech i když, zvláště po loňských povodních, jsou nepříjemné vzpomínky na vodu neustále živé. Je zřejmé, že v současné době musíte řešit řadu složitějších situací, než jsou problémy v naší obci, ale přesto věřím, že nám i nadále zůstanete nakloněni a tak se podaří dokončit i poslední etapu odstraňování povodňových škod. Mohu Vás ujistit, že ze strany obce i nadále potrvá maximální podpora Vaší činnosti i vstřícnost vůči dodavatelům prací a tak Vám umožníme v reálném čase dokončit opravu koryta potoka v obci.

Pavel Huňa, starosta obce Vičková, býv. okres Zlín

Vážení přátelé,

úvodem přijímáte, prosím, pozdrav od nás z Holubova. Dovolte mi, abych Vám alespoň touto cestou jménem obecního zastupitelstva i všech občanů co nejsrdečněji poděkoval za Vaši finanční i morální podporu, která pomohla zmírnit následky letošních povodní, které do značné míry postihly i naši obec. Ujišťuji Vás, že Vámi poskytnutá finanční pomoc je využívána účelně a cíleně tam, kde je to v naší obci a osadách nejvíce potřeba. V neposlední řadě oceňujeme neokázalost, s jakou jste nám pomoc poskytli. Znovu se tak potvrdila stará moudrost, že v nouzi poznáš přítele.

Jaroslav Franěk, starosta obce Holubov, býv. okres Český Krumlov

Vážený pane řediteli,

Rádi bychom vám touto cestou vyjádřili poděkování za finanční dar v hodnotě 200 tis. Kč, který jste nám věnovali za účelem pomoci

v souvislosti s loňskými záplavami. Tato částka bude použita na obnovu naší obce, tak těžce zasažené srpnovými povodněmi.

Josef Šulc, starosta obce Zálezlice, býv. okres Mělník

Vážený pane řediteli,

Přijímáte, prosím, naše hluboké poděkování za váš finanční dar, poskytnutý našim občanům, postiženým katastrofální povodní v srpnu 2002. Ujišťujeme Vás, že Vašeho daru bylo použito s rozvahou a nejčistším svědomím. Vaše pomoc výrazně přispěla k návratu našich občanů do alespoň trochu normálního života.

Václav Tyl, starosta obce Vědomice, Roudnice n. L.

Vážený pane řediteli,

Při příležitosti slavnostního otevření cykloturistických stezek města Kladna, bych Vám chtěl poděkovat za Vaši podporu. Pomoc, kterou nám v rámci Programu 2000 poskytla lesní správa Nižbor a především pak osobně lesní správce pan Jiří Houška, paní Ing. Čmelíková, paní Houšková a revírnici pan Ježek a pan Patera, byla opravdu vstřícná. V sobotu dne 7. září 2002 v rámci oslav Dne města Kladna byly slavnostně otevřeny cyklostezky města Kladna. Vnější okruh okolo města Kladna, jehož délka je 32 km, vedoucí převážně po lesních a polních cestách byl vybudován právě ve spolupráci s LS Nižbor. Okruh nabízí příležitost rekreačního sportování pro občany našeho průmyslového města a občané nejrůznějšího věku také této možnosti v plné šíři využívají. Za tuto pomoc děkujeme a těšíme se na další spolupráci s vaším podnikem.

Ing. Dan Jiránek, náměstek primátora města Kladna

V měsíci lednu oslaví významná životní jubilea tito pracovníci LČR

Padesátiny

2. 1.	Ludvík Horák	LS Třebíč
7. 1.	Jiří Kuruc	LS Choceň
8. 1.	Ing. Miroslav Vejvoda	OI Havlíkův Brod
10. 1.	Anna Bačková	OI Plzeň
17. 1.	Vladimír Šaman	LZ Dobříš
17. 1.	Břetislav Karas	LS Znojmo
18. 1.	Eva Homolová	ředitelství podniku
18. 1.	Hedvika Radkovičová	LZ Židlochovice
19. 1.	Josef Kaválek	LZ Kladská
27. 1.	Ing. Vladimír Macháček	ředitelství podniku
29. 1.	Christel Balková	LS Přeštice
29. 1.	Herbert Vaněk	LZ Kladská
31. 1.	Marie Štouralová	LZ Boubín

Šedesátiny

5. 1.	Josef Urbánek	LZ Židlochovice
18. 1.	Jaroslav Matička	LS Litoměřice
29. 1.	Ing. Jiří Dusík	OI Plzeň

**Všem jubilantům blahopřejeme
a přejeme jim hodně zdraví a spokojenosti**

Vážení čtenáři.

V minulém čísle jsme nedopatřením oznámili, že významné životní jubileum oslavil pan Stanislav Pova. Bohužel pan Pova, který pracoval jako revírník na LS Horšovský Týn, již není mezi námi (zemřel 30. 5. 2002)

**Všem, kterých se toto nedopatření dotklo,
se hluboce omlouváme**

FOTO reportáž

Ze života

LS Nižbor

